

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2022/23:11

Fredagen den 11 november

§ 1 Utrikes frågor

Utrikesminister Tobias Billström

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
den 17 oktober 2022**

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionen råd för
utrikes frågor den 14 november 2022**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

God morgon, allihopa! Morgonstund har guld i mun.

Klockan 11 den 11 november 1918 tystnade vapnen, och stilleståndet lade sig över det krigshärjade Europa – därav min vallmo på kavajslaget. I dag är det därför helgdag i många europeiska länder, just för att komma ihåg detta stora krig.

Med dessa ord, som ger dimension till det europeiska fredsprojektet, hälsar vi utrikesminister Tobias Billström med medarbetare varm välkomna.

Först ut är återrapporten.

Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Det är trevligt att vara i EU-nämnden för första gången sedan jag tillträdde som utrikesminister. Vad gäller återrapporten har EU-nämnden mottagit en skriftlig återrapportering, och jag har inget att tillägga.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Då går vi vidare till dagordningspunkt 3, Aktuella frågor.

Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Den höga representanten Josep Borrell väntas som vanligt ta upp lite olika ämnen under denna punkt. Även om ståndpunkter i dessa frågor inte ska förankras vill jag ändå säga några ord om vad vi tror kan komma upp.

Vi bedömer att HRVP har för avsikt att ta upp Iran. Sverige välkomnar detta. EU måste fortsätta att svara starkt på det brutala våldet mot fredliga demonstranter, och regeringen fördömer kraftfullt detta våld. Sverige och övriga EU står bakom och har uttryckt ett tydligt stöd för de iranier, inte minst kvinnorna, som nu fredligt demonstrerar för sina mänskliga rättigheter. Vi följer händelseutvecklingen nära, och ett skarpt uttalande

om situationen förbereds av den internationella gruppen Community of Democracies med svenskt stöd.

Förra månaden beslutade EU om sanktioner mot personer och enheter med ansvar för våldet. FAC väntas nu fatta beslut om ett nytt sanktionspaket mot företrädare för polisen och säkerhetsstrukturerna. Sverige har >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< bidragit aktivt i processen och ingått som medförslagsställare bakom det nya paketet. Därtill väntas beslut om ytterligare listningar med anledning av att Iran tillhandahållit drönare till Ryssland som används i Ukraina.

Vi tror också att Borrell avser att nämna uppföljningen av FN:s klimatkonferens COP 27 som hålls i Egypten den 6–18 november. Vi vill att COP 27 ska föra oss närmare en gemensam ambitionshöjning för klimatarbetet, och Sverige driver tillsammans med bland andra Tyskland och Danmark på för att använda EU:s utrikespolitiska verktyg i genomförandet av unionens klimatpolitik, till exempel genom att konkret arbeta med sambandet mellan klimat och säkerhet.

HRVP väntas också ta upp förberedelserna inför FN:s partsmöte för biologisk mångfald, COP 15, som äger rum i Kanada i december. Sverige verkar för att EU ska bidra till ett beslut om ett ambitiöst nytt och globalt ramverk för biologisk mångfald.

Borrell väntas ta upp utstationeringen av personal från EU:s civila insats i Georgien, EUMM, till den armeniska sidan av gränsen mot Azerbajdzjan. EU:s närvaro ska verka förtroendeskapande och bidra till stabilisering. Uppdraget ska pågå i två månader, och Sverige stöder insatsen och bidrar med fem svenskar, varav en leder uppdraget.

Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för dragningen av den stående intressanta punkten där den höga representanten informerar. Vi hävdar dock konstant att det bör vara en annan ordning på denna punkt, för här döljs alltid viktiga frågor som borde stå på dagordningen för samråd.

En av dessa frågor är Iran. Vi förväntar oss att Sverige kommer att kräva att punkten Iran tas upp på nästa FAC för att vi ska kunna samråda om den. Inför detta samråd finns också skäl att lyfta upp frågan om att terrorklassa Islamiska revolutionsgardet. Denna fråga borde Sverige lyfta upp under diskussionen på detta FAC så att frågan kan bli en punkt på nästa FAC.

Jag noterar att av de skriftliga samråd vi har haft framgår det att det på sanktionslistan finns ett större antal befäl inom polis och säkerhetstjänst – men på regional och lokal nivå. Vi vet att dessa nivåer har betydelse, men den centrala nivån och dess struktur måste också nås. Här är sanktionsfrågan och terrorlistningen av IRGC en viktig fråga.

Jag vill också beröra frågan om EUMM eftersom det är en kvarvarande del från det ryska kriget i Georgien 2008. Det är viktigt att säkra att Sverige tydligt markerar att det inte ska dras ned på EUMM. Jag skulle kunna tänka mig att Sverige förstärker EUMM med personer som nu lånas ut och att vi ersätter dem med andra i EUMM-funktionen. Om man drar ned på EUMM i Georgien i ett läge när man är hårt pressad av många som kommer visumfritt till Georgien från Ryssland och när Ryssland försöker destabilisera läget även i södra Kaukasien måste EU säkerställa en tydlighet i närvaron i Georgien.

Därför vill vi att Sverige framför detta, också för att vi vet att man diskuterar en förlängning av tvåmånadersinsatsen i Armenien. Då måste vi vara tydligt med att det krävs en nivå motsvarande den som finns nu, eller kanske till och med utökad, i Georgien.

Anf. 6 JACOB RISBERG (MP):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för dragningen.

Jag håller med min kollega om att Iran måste upp på dagordningen inför nästa FAC. Det är märkligt att så inte skett hittills, och vi börjar fundera lite på Borrells prioriteringar i dessa frågor.

Jag ska stanna vid kvar vid Iran ett ögonblick. Jag håller med om att det behövs hårdare sanktioner, men det har också diskuterats en eventuell terrorlistning av Islamiska revolutionsgardet. Om denna fråga kommer upp i informella samtal, hur ställer sig regeringen? Kommer Sverige driva på för att så sker för att underlätta fortsatta sanktioner och för att underlätta för enskilda länder att införa separata sanktioner gentemot olika medlemmar i revolutionsgardet?

Anf. 7 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande! Om fem dagar har det gått två månader sedan revolutionen startade efter att Jina Mahsa Amini blev mördad av den så kallade moralpolisen. När EU skulle behandla denna fråga och EU:s höga representant skulle besluta om dagordningen inför förra mötet saknades Iran som en egen punkt. Då lyfte flera partier i EU-nämnden upp att det var beklagligt. Och nu har EU:s höga representant i utrikes frågor återigen valt att inte ha Iran som en egen punkt.

Vi har framfört detta både i utrikesutskottet och i EU-nämnden tidigare, så jag håller med föregående talare om att Sveriges regering måste kräva att denna fråga kommer upp som en egen punkt framöver. Jag vill gärna höra vad utrikesministern säger om det.

En terrorklassning av revolutionsgardet kan vi också ställa oss bakom. Vid terrorklassning och sanktioner mot olika nyckelpersoner och myndigheter måste vi dock se till att det inte finns kryphål så att personer som tillhör dessa organ och befinner sig i exempelvis Europa kan fortsätta att göra det. Det finns exempel på hur iranska myndigheter och den iranska regeringen har personer i Sverige och andra länder som bedriver olika typer av underrättelseverksamhet för den iranska regimen och som företräder den iranska regimen i Sverige under olika paraplyer. Då räcker det inte enbart med revolutionsgardet, utan då måste man utöka detta och göra det på ett större allvar.

En annan fråga vi tidigare lyft upp handlar om att kalla upp alla Irans ambassadörer i de olika EU-länderna, vilket fortfarande inte gjorts, inte heller av den föregående eller nuvarande svenska regeringen. Det är ett minimikrav från oss eftersom folkets krav egentligen är att alla ambassadörer ska utvisas. Att kalla upp dem för att ta ställning mot det brutala våldet mot folket i Iran är alltså ett minimum. Men jag vill gärna höra mer från utrikesministern innan jag begär ordet igen.

Anf. 8 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Låt mig först göra en allmän reflektion. Aktuella frågor är inte föremål för samråd, men låt mig säga följande: Jag är beredd att

föreslå uppföljning av Iran på dagordningen för kommande möten. Då är det sagt tydligt här i nämnden så att det inte råder några oklarheter i detta inför fortsatta överläggningar.

Det paket som nu behandlas inom EU och som kommer att antas den 14 november omfattar bland annat befäl inom IRGC, det vill säga revolutionsgardet, i exempelvis Teheran, Kurdistanspovinsen och provinsen Sistan och Baluchistan. Vidare har hela Basijstiftelsen listats denna gång liksom individer tillhörande Basij-styrkan, som betraktas som en paramilitär gren av IRGC. Sverige har aktivt verkat för tillkomsten av dessa nya sanktionslistningar och ingår också bland medförslagsställarna till detta.

Såvitt jag vet finns det i nuläget inga förslag på bordet inom EU att terrorlista hela IRGC som organisation. Fokus har hittills varit på att sanktionslista individer som har varit direkt inblandade i eller har haft ett övergripande ansvar för övergrepp mot demonstranter.

Så till Kerstin Lundgrens fråga om Georgien. Jag är beredd att ta upp EUMM:s roll i Georgien och insatsen vid gränsen. EU:s uppdrag syftar ju till att bidra till att återställa fred och säkerhet i ett oroligt område genom att verka förebyggande, och bevakningsuppdragets mandat har fokus på att förebygga konflikt genom att övervaka vapenvilan mellan Azerbajdzjan och Armenien. Uppdraget ska också bidra till gränskommissionens arbete genom övervakning och rapportering.

EU:s utsända har träffat företrädare från båda sidor, och dialogen ska fortsätta genom hela mandatperioden på två månader. Sverige bidrar som sagt med fem personer, varav en leder bevakningsuppdraget.

Vi kan absolut ta upp denna roll, precis som Kerstin Lundgren är inne på.

Herr ordförande! Det förekommer ibland diskussioner om de diplomatiska kontakterna. Låt mig säga så här: Det är viktigt att understryka att vi ser ett behov av frekventa kontakter med den iranska ambassadören, då en mängd frågor tas upp, inklusive den pågående händelseutvecklingen i Iran och den svenska synen på denna.

Jag kommer också att ha ett telefonsamtal med Irans utrikesminister. Detta blir ett tillfälle att direkt framföra tydliga budskap på hög nivå om Sveriges syn på situationen. Jag kommer att uppmana Iran att upphöra med det brutala våldet och respektera det iranska folkets krav på mänskliga rättigheter och på yttrande- och mötesfrihet. Jag kommer också att diskutera de komplicerade konsulära fall som vi har med frihetsberövade svenskar i Iran, som också är en del av denna problematik.

Anf. 9 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för detta. Jag fortsätter på temat Iran.

Under gårdagens sammanträde i utrikesutskottet lyfte vi socialdemokrater fram frågan om terrorklassningen av Islamiska revolutionsgardet, som det också har ställts frågor om här tidigare. Frågan kommer också upp utifrån att vi vet att det finns länder inom EU som ändå driver den frågan. Därför vill jag ändå ställa den frågan nu igen. Hur kommer Sverige att ställa sig, och hur ställer sig utrikesministern, till den frågan oavsett om den kommer upp senare? Det är oerhört viktigt att Sverige bidrar till att upprätthålla det internationella trycket på regimen i Iran och driver på i denna fråga. Jag skulle därför önska att

Anf. 10 SERKAN KÖSE (S):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för detta.

Jag vill också uppmärksamma en annan del av denna diskussion. Den islamiska regimen bombade den 29 september civila kurder i staden Koya i Kurdistan samtidigt som det pågick massdemonstrationer i landet mot förtrycket.

Jag vill uppmärksamma utrikesministern på att det inte är första gången som regimen bryter mot folkrätt och internationella konventioner, dock utan några större konsekvenser. Jag kan konstatera att den islamiska regimen inte drar sig för att använda metoder som bryter mot folkrätten för att tysta ned oppositionen utanför landets gränser, som Daniel Riazat var inne på lite grann. Det finns väldigt många historiska exempel på hur regimen har försökt tysta ned oppositionella. År 1989 mördades KDP:s generalsekreterare Ghassemlou. År 1992 mördades doktor Sharafkandi och hans kompisar. År 2018 bombades Koya igen och så vidare. Listan är lång över fall där den iranska regimen har försökt tysta ned oppositionella utanför landets gränser.

Jag vill skicka med detta så att utrikesministern uppmärksammar detta i sina samtal med regimen företrädare och inte minst fördömer det som händer nu. Revolutionen i landet pågår som sagt. Men å andra sidan försöker regimen också dölja att man förföljer oppositionella och bombar inte minst Koya och andra delar av irakiska Kurdistan. Jag vill därför uppmärksamma utrikesministern på detta.

Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det klargjorde en del av de punkter som vi tog upp. Däremot funderar jag lite grann på stämplingen, att det skulle handla om vissa personer och inte hela organet IRGC. Jag menar att det i detta fall vore ganska olyckligt med tanke på att detta inte är någonting som en enskild person har kommit på inom regeringsorganet utan detta är systematiskt. Det handlar i så fall om att i princip ställa alla personer som ingår i revolutionsgardet på en sådan lista om det på något sätt ska vara trovärdigt att EU på något sätt ska markera mot dem. Detta är, som sagt, inte någonting som enbart ett fåtal individer står bakom.

När det gäller det som Serkan Köse tog upp tycker jag att det är väldigt viktigt att också ta upp att man bryter just mot folkrätten. Man har ställt stora konvojer med militärer längs gränsen mot Azerbajdzjan. Man har gjort det mellan Baluchistan och Pakistan. Man har också gjort det mellan Iran och södra Kurdistan. Det är alltså på väldigt många håll som man just nu håller på att bryta mot olika slags internationella lagar och regler.

I Kurdistan och Baluchistan har man dessutom inte bara beskjutit folk som man har gjort över hela landet utan man har använt stridshelikoptrar, stridsflyg och pansarvagnar för att skjuta mot fredliga demonstranter. Det som man nu gör mot obehäpnade civila människor på gatan är någonting som man gör i en krigssituation.

Nu sa utrikesministern att han tänker följa upp frågan om att Iran ska bli en egen punkt. Jag tror faktiskt att det är bra att vara ännu tydligare än så och säga att Sverige kräver att detta blir en punkt. Jag tror inte att det

finns något parti här i EU-nämnden som skulle motsätta sig att Sverige blir en frontröst för att detta måste bli en egen punkt och att man från regeringens sida är hårdare i detta samtal på EU-nivå.

Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C):

Jag tackar utrikesministern för svaret och signalen om att lyfta fram kravet på att Iran blir en punkt på kommande möte i FAC – så uppfattade jag att utrikesministern svarade – och också att man säkrar att inte EUMM-insatsen i Georgien dräneras, så att detta tydliggörs vid mötet. Jag kommer att nöja mig med dessa signaler i den delen.

Däremot finns det en punkt som handlar om terrorklassning och som det är viktigt att lyfta fram, inte minst därför att signalerna nu är ganska tydliga om att man väntar på körorder att få slå ned alla protester. Det kan bli ett rysligt blodbad.

Den signal som har kommit från Iran, kopplat till att man har tagit så kallade parlamentsbeslut, är att i princip arkebusera, döda, alla som har gripits vid protesterna.

Det måste komma en tydlig reaktion från EU om denna signal. Det gäller inte bara de listningar som nu har gjorts, utan man måste förbereda och sända ut signalen att man tittar på frågan om terrorklassning av hela revolutionsgardet. Detta krav har vi fortfarande, alltså att Sverige för fram att man förbereder för att kunna lyfta fram och hantera denna fråga inför kommande möte i FAC.

Anf. 13 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr ordförande! Jag tackar för alla inlägg som har gjorts. Jag börjar med den fråga som har tagits upp av bland andra Linnéa Wickman och Serkan Köse. Det råder ingen tvekan om att det är viktigt att upprätthålla trycket på den iranska regimen. Det vill jag vara väldigt tydlig med här i EU-nämnden, så att det är sagt.

När det gäller frågan om en eventuell listning, det vill säga vilka verktyg som man använder, är det en fråga som måste diskuteras och förankras i hela EU-kretsen. Det påbörjas enligt gängse procedur i den regionala arbetsgruppen. Då är det viktigt, som regeringen ser det, att EU agerar enligt i denna fråga. Därför behöver denna diskussion helt enkelt föras vidare. Men det är korrekt att det är viktigt att vi fortsätter att behålla trycket, så att det är sagt.

När det gäller att följa upp att Iran blir en egen punkt kan jag bara upprepa vad jag sa tidigare. Det är Sveriges ambition att det är viktigt att Iran så att säga blir en punkt och att man då jobbar vidare med detta, och jag är naturligtvis beredd att föreslå det. Så är det sagt.

Jag hänvisar till vad jag sa till Kerstin Lundgren om EUMM-missionen tidigare.

Anf. 14 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr ordförande! Jag tackar ministern för detta. Jag ska inte förlänga diskussionen så mycket. Från Sverigedemokraternas sida uppskattar vi att regeringen har varit pådrivande vad gäller sanktioner mot den iranska regimen, och vi förväntar oss också att regeringen ska vara det framöver.

Från Sverigedemokraternas sida ser vi positivt på en framtida terrorklassning av revolutionsgardet.

Anf. 15 MATILDA ERNKRANS (S):

Jag vill bara förtydliga. Jag tyckte att Linnéa Wickman från Socialdemokraterna var väldigt tydlig i sitt inlägg om att vi socialdemokrater redan i utrikesutskottet under gårdagen var väldigt tydliga med att vi tycker att Sverige ska driva på för en terrorklassning av Islamiska revolutionsgardet. Men jag tror att ministern uppfattade det.

Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr ordförande! Det har varit en bra diskussion. Jag tror inte att jag har så mycket att tillägga. Regeringens ståndpunkter och EU-nämndens medskick är väldigt tydliga.

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ordförande! Förlåt frågan, men är utrikesministern beredd att lyfta fram att frågan om terrorklassning av revolutionsgardet ska finnas med i arbetet inför nästa möte i FAC? Det är ett krav som vi ställer från Centerpartiets sida.

Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Vi har haft en omfattande diskussion om detta som delvis också har belyst det faktum att om man ska göra någonting i EU-kretsen som är verksamt bör man också vara eniga. Vi kan naturligtvis ha en sådan diskussion i EU. Jag har ingenting emot att Sverige är en aktiv part i detta arbete. Men det återstår att se om man kan uppnå en sådan enighet.

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C):

Det är naturligtvis så att vi i dag inte vet hur slutet på diskussionen blir. Men starten på diskussionen anser vi måste föras upp från svensk sida på mötet i FAC för att göra det tydligt att Sverige är berett att titta på en terrorklassning av revolutionsgardet. Det hoppas jag att ministern är beredd att framföra vid mötet i FAC.

Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Det som först måste ske är att vi tar ställning till det paket som behandlas den 14 november och som omfattar de listningar som jag har nämnt när det gäller befäl inom revolutionsgardet. Det är klart att starten på en sådan process som Kerstin Lundgren hänvisar till i god ordning kommer att ske i rådsarbetsgruppen. Därför måste vi börja där innan vi kommer till FAC. Så är ordningen för hur man hanterar en sådan fråga i EU.

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C):

Jag är väl medveten om att det inte är samråd när det gäller Borrells diskussion. Men vår hållning är, precis som vi har pratat om i fråga om EUMM, att man ska lyfta fram frågan om Iran under Borrells diskussionspunkt som en egen punkt vid kommande sammanträde. Vi anser att ministern och Sverige också ska lyfta fram frågan om terrorklassning av revolutionsgardet under denna diskussion. Det innebär att man inte behöver ha enighet. En diskussion är så att säga ett svar på Borrells inledande samtal.

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:

Jag har suttit i utrikesutskottet under många år, och det har varit en återkommande kritik mot Borrell att det har varit för mycket lunchsamtal och för lite ordinarie punkter. Det har egentligen varit övergripande från alla partier.

Anf. 23 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Det är helt uppenbart att detta är en fråga som engagerar mycket, och det med rätta med tanke på hur våldsamma och brutala dessa insatser från den iranska regimen har varit gentemot de fredliga demonstranterna. Samtidigt tycker jag att denna fråga är så viktig, och jag vill i så fall samråda med andra medlemsstater och höra vad övriga utrikesministrar tycker i denna fråga. Det är en för viktig fråga för att jag ska lämna ett besked här och nu i EU-nämnden innan jag har haft dessa överläggningar.

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen med anledning av Aktuella frågor.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Rysslands aggression mot Ukraina. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr ordförande! Utrikesministrarna väntas under denna punkt fortsätta diskutera EU:s operativa arbete för att stödja Ukraina och upprätthålla trycket mot Ryssland och Belarus.

Som statsministern konstaterade i regeringsförklaringen avser regeringen att ge mesta möjliga stöd till det krigsdrabbade Ukraina politiskt, ekonomiskt och säkerhetsmässigt.

Det är nu över åtta månader sedan invasionen inleddes. Under hösten har Ukraina tagit initiativet på slagfältet. Genom motoffensiven i nordöstra och södra Ukraina har Kiev satt press på Ryssland. Kreml har genomfört en mobilisering och olagligen annekterat ytterligare fyra ukrainska regioner och utlyst krigstillstånd i dessa samt höjt beredskapen i flera ryska regioner.

Ryssland genomför också storskaliga robotanfall mot civila och mot civila objekt i Ukraina, samtidigt som nya massgravar och uppgifter om ryska övergrepp mot civilbefolkningen uppdagats i de områden som Ukraina har befriat.

Vid flera tillfällen har den ryska ledningen fört fram implicita kärnvapenhot. I slutet av oktober suspenderade Ryssland tillfälligt spannmålsavtalet Black Sea Grain Initiative. Regeringens ståndpunkt i FAC är att EU tydligt måste fortsätta att stärka det militära, ekonomiska och humanitära politiska stödet till Ukraina och öka trycket på Ryssland tillsammans med transatlantiska och andra partner. Enigheten är fortsatt central.

Vid FAC väntas insatsen EUMAM Ukraina lanseras. Den kommer bland annat att bistå Ukraina med grundläggande taktisk utbildning av nya soldater samt specialiserad träning. Sverige avser att medverka. Det är även centralt med ytterligare leverans av försvarsmateriel för att de ukrainska styrkorna ska kunna fortsätta sitt motstånd och med fullt stöd i folkrätten återta de av Ryssland ockuperade territorierna.

Genom det stöd som har tillhandahållits via den europeiska fredsfaciliteten har EU agerat med snabbhet och tydligt svarat upp mot Ukrainas behov. EU behöver också ge stöd till civilbefolkningen som svar på de cyniska ryska angreppen mot civila och mot kritisk civil infrastruktur, som förutom att sprida skräck också har lett till stora utmaningar för el-, vatten- och värmeförsörjningen. Ett annat behov är internetuppkoppling för både civilbefolkningen och de väpnade styrkorna.

EU bör också fortsätta arbetet för återuppbyggnaden av ett fritt och demokratiskt Ukraina samt verka för ett strukturerat och förutsägbart makrofinansiellt stöd. Även Moldavien behöver stöd i ljuset av flera akuta parallella kriser.

EU:s beslut att ge kandidatlandsstatus till Ukraina var historiskt. Ukraina fortsätter trots kriget att genomföra viktiga reformer på ett imponerande sätt, givet omständigheterna. EU måste vara redo att fortsätta att verka för fortsatt närmande om och när Ukraina lever upp till uppställda kriterier. EU behöver också fortsätta att arbeta för att uppbåda bredast möjliga internationella uppslutning kring Ukraina och ge sitt fulla stöd till en förlängning av spannmålsavtalet när detta löper ut den 19 november.

EU bör gå vidare med nya sanktionspaket. Trycket mot Ryssland ska bibehållas och ökas så länge Rysslands aggression mot Ukraina fortsätter. Detsamma gäller Belarus, som i strid med folkrätten fortsätter att upplåta sitt territorium för Rysslands aggression. Det är viktigt att EU står redo att snabbt svara på ytterligare eskalering med nya restriktiva åtgärder.

Under förberedelsearbetet i Bryssel har det framkommit att HRVP eventuellt kommer att särskilt kommentera EU:s relation till Ryssland på presskonferensen efter FAC. Sverige och likasinnade har understrukit att Borrells budskap tydligt måste reflektera EU:s eniga och principfasta hållning med ökad press på Ryssland så länge aggressionen fortgår och med stärkt stöd till Ukraina.

Avslutningsvis vill jag nämna vikten av ansvarsutkrävande för brott som har begåtts under aggressionen. Misstänkta krigsförbrytelser måste utredas. Europeiska rådet gav i oktober i uppdrag till kommissionen att undersöka var ansvarsutkrävande kan säkerställas. Sverige stöder initiativ för att utkräva ansvar, inklusive för Rysslands aggressionsbrott.

Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (C):

I stort instämmer jag med utrikesministern i den här delen och i förtydligandet när det gäller regeringens hållning gällande kravet på en internationell tribunal och att den frågan finns med, eftersom ICC inte har aggressionsbrottet. Därför är det viktigt i EU-sammanhang att lyfta fram en särskild internationell tribunal och inte hamna i ett läge där revirfrågor i institutioner blir avgörande för att få en höjd när det gäller de brott som Ryssland just nu begår.

Jag skulle i detta sammanhang också vilja lyfta upp frågan om att använda Magnitskijsanktioner även när det gäller civilsamhällets stöd i Ryssland. Det är viktigt att inte bara fokusera på ryska brott i Ukraina. EU måste också tydligt signalera att man ser de brott som begås i Ryssland mot civilsamhället och dem som vågar ta ställning mot kriget.

I detta sammanhang har jag lyft upp frågan om Vladimir Kara-Murza, som just nu är föremål för förräderianklagelser och som riskerar 22 års fängelse för att ha sagt att det som händer i Ukraina är ett krig och för att

ha haft samverkan med länder som exempelvis Natomedlemmar. Jag tycker därför att det finns skäl för utrikesministern att lyfta upp denna fråga också i det sammanhanget, för detta skulle sända en tydlig signal till civilsamhället i Ryssland att vi ser de modiga röster som finns där och vågar agera mot kriget.

Anf. 27 ORDFÖRANDEN:

Jag tänkte bara själv nämna att jag i går kväll hade möjlighet att träffa Ukrainas ambassadör tillsammans med oppositionsledaren Magdalena Andersson. Då underströk vi båda hur viktigt det är att det här är parti- och blocköverskridande. Det tycker jag är en styrka utifrån det svenska intresset och perspektivet.

Anf. 28 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Tack, Kerstin Lundgren, för frågan!

Vi kan börja med den första, det vill säga behovet av en rättslig uppföljning av de brott som har begåtts och hur regeringen ställer sig till detta. ICC, den internationella tribunalen, har inte jurisdiktion över aggressionsbrottet i detta sammanhang. Sverige stöder därför initiativet att upprätta det man kallar för en ad hoc-tribunal för aggressionsbrottet, även om ett stort antal frågor återstår att besvara och det är komplicerad juridisk materia. Vi i regeringen ser att det finns behov av ett brett politiskt stöd även inom det internationella samfundet. Det är avgörande för att en sådan åtgärd ska lyckas.

Vad gäller Magnitskijsanktionerna och Kara-Murza möttes jag och Kerstin Lundgren i kammaren häromkvällen för en interpellationsdebatt om detta. Det är viktigt att Sverige och EU fortsätter att följa utvecklingen i Ryssland och processen mot Kara-Murza liksom andra oppositionella. Sverige är pådrivande i EU för att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer ska förbli givna beståndsdelar i EU:s politik gentemot Ryssland.

EU har en global MR-sanktionsregim, och den ska användas som ett effektivt, rättssäkert och trovärdigt verktyg för EU:s gemensamma politik för att värna de mänskliga rättigheterna. Det finns även andra möjliga sätt för EU att agera, och vi utesluter i nuläget inga åtgärder inom befintliga sanktionsregimer.

Anf. 29 KERSTIN LUNDGREN (C):

Det var precis den debatten vi hade i måndags kväll. Att regeringen inte utesluter några åtgärder är ett steg framåt, men det vore ännu bättre om regeringen också var beredd att lyfta upp frågan om att nyttja den globala listan och Magnitskijsanktioner för att sända signalen till civilsamhället i Ryssland att vi ser det som händer. Memorial får nu Nobels fredspris. Det är en sådan signal.

När det gäller sanktioner mot dem som tydligt politiskt utnyttjar rättsprocesser för att slå ned opposition och personer som vågar kritisera kriget måste EU kunna agera också där och inte bara i den andra mycket viktiga delen om de ansvariga för krigsbrott eller brott i Ukraina. Jag skulle därför önska att ministern inte bara håller dörren öppen utan faktiskt också går igenom dörren och lyfter upp sanktioner vid mötet och diskussionen om Ryssland.

Anf. 30 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Protokollet från interpellationsdebatten kommer som sagt att utvisa våra respektive ståndpunkter, min för regeringen och Kerstin Lundgren för Kerstin Lundgren.

Jag har ingenting att tillägga till det som jag redan har sagt, utan detta är en fråga som vi kommer att fortsätta att bevaka. Det är viktigt att de personer som har valt att ställa Kara-Murza inför rätta på det orättfärdiga sätt som skett befinner sig på vår radar och att de globala MR-sanktionsregimer som EU arbetar med fungerar tillfredsställande och bra. Detta har vi för avsikt att fortsätta bevaka.

Anf. 31 ORDFÖRANDE:

Därmed kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går över till dagordningspunkt 5, De stora sjöarna. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 32 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Under det senaste året har spänningarna ökat i denna region, som benämns som Storasjöregionen, framför allt mellan Demokratiska republiken Kongo, förkortat DRK, och Rwanda. I östra DRK har den väpnade gruppen M23 intensifierat sina attacker, och DRK hävdar att M23 får stöd från Rwanda. I augusti läckte en FN-rapport ut med uppgifter som bekräftade Rwandas stöd. Rwanda menar å sin sida att DRK stöder FDLR, en väpnad grupp med rötter i den hutumilis som flydde Rwanda efter folkmordet på tutsier 1994.

Den humanitära situationen är mycket allvarlig. Det förekommer även strider mellan andra väpnade grupper i området. De senaste veckorna har situationen förvärrats, och M23 har avancerat mot regionhuvudstaden Goma. Intensiva strider har lett till ökade flyktingströmmar, och DRK har utvisat Rwandas ambassadör.

Omvärlden har reagerat på utvecklingen. Afrikanska unionen har manat till vapenvila, och talespersoner för FN:s generalsekreterare samt HRVP har gjort liknande uttalanden. Det pågår även medlingsansträngningar. Angolas president har Afrikanska unionens uppdrag att agera medlare, och Kenya leder en dialog inom ramen för Östafrikanska gemenskapen. EU stöder dessa ansträngningar.

EU ser nu över möjligheterna till ett mer samlat och strategiskt engagemang i regionen. Sverige välkomnar detta och vill se en bred och integrerad ansats. EU bör i samordning med andra aktörer verka för att grundorsakerna till regionens spänningar och konflikter hanteras, och Sverige är pådrivande för att inom EU lyfta upp frågan om att motverka den illegala utvinningen av och handeln med naturresurser.

Anf. 33 ORDFÖRANDE:

Därmed kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går över till dagordningspunkt 6, Västra Balkan. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 34 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Utrikesministrarna kommer att föra en strategisk diskussion om EU:s förbindelser med regionen i ljuset av Rysslands aggression mot Ukraina. Rysslands aggression mot Ukraina påverkar självfallet också västra Balkans säkerhet. Kriget har direkta följder för ländernas energi- och livsmedelsförsörjning, utrikeshandel och turismnäring. Dessutom ökar exponeringen för desinformation, cyberattacker, hybridhot och andra former av påtryckningar.

Det finns risk för att befintliga spänningar i regionen förstärks, inte minst i Bosnien och Hercegovina samt mellan Kosovo och Serbien. Det innebär att länderna kommer att fortsätta att vara sårbara för påverkan av externa aktörer som vill destabilisera deras interna sammanhållning, demokratiska processer, reformer och EU-närmande.

FAC blir ett tillfälle att understryka att Rysslands aggression mot Ukraina gör det ännu viktigare att EU är en synlig och trovärdig aktör i vårt närområde. EU måste bekräfta att länderna på västra Balkan har ett tydligt medlemskapsperspektiv och att vårt samarbete spelar en viktig roll för vår gemensamma framtid och säkerhet i Europa.

EU och länderna i regionen behöver öka samarbetet för att stärka vår gemensamma säkerhet och motståndskraft. Detta gäller särskilt de länder som gjort ett strategiskt vägval och som har anslutit sig till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, enligt principen more for more.

Det finns flera exempel på vad EU har gjort. Unionen har bland annat erbjudit länderna i regionen att ansluta sig till EU-gemensamma initiativ för gasinköp. Ytterligare stöd på energiområdet planeras under året som en uppföljning på det besök i samtliga sex länder på västra Balkan som EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen genomförde i slutet av oktober. Stöd har även lämnats genom den europeiska fredsfaciliteten för att stärka regional sammanhållning. Länderna har inkluderats i EU:s verktyg för tryggad livsmedelsförsörjning.

Samtidigt som EU ger stöd behöver unionen fortsätta att betona vikten av reformer, inte minst avseende respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. EU bör fortsätta att tydligt kommunicera att vi förväntar oss full uppslutning kring den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken av kandidatländer och potentiella kandidatländer.

Också i fråga om migration behöver vi samverka med regionen, både genom att stödja ländernas hantering av situationen och genom att tydliggöra våra förväntningar på att länderna ska anpassa sin viseringspolitik till unionens.

Det är välkommet att flertalet av länderna på västra Balkan – Albanien, Kosovo, Montenegro och Nordmakedonien – har anslutit sig till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, inklusive sanktionerna mot Ryssland. Alla berörda länder i regionen ställer sig också bakom resolutionen i FN:s generalförsamling den 12 oktober, där FN:s medlemsländer uppmanades att inte erkänna Rysslands olagliga annektering av ytterligare fyra ukrainska regioner.

Anf. 35 KERSTIN LUNDGREN (C):

I stort kan jag instämma. Jag kan konstatera att Albaniens röst i säkerhetsrådet har varit oerhört tydlig när det gäller Rysslands aggressionsbrott och aggression mot Ukraina. Man har också varit drivande för flera resolutioner. Det är ibland föregångare som finns i västra Balkan, får man säga.

I grunden vill jag som sagt hålla med, men jag vill också lyfta fram vikten av att Sverige är tydligt med att inte bara hävda att man ska följa EU utan också med att EU måste stå upp för de regler som har satts. Nordmakedonien är ju ett av de länder som har fallit för intern politisk splittring. Detta är något som har bidragit till att skapa tveksamhet om EU:s leveransförmåga. När EU ställer krav måste EU också självt tydliggöra att man är beredd att leverera och inte ta gisslan av andra politiska skäl. Där finns det anledning för Sveriges röst att vara tydlig med kriteriedelen.

Sedan skulle jag till diskussionen om vilka krav som ska ställas också vilja lägga kampen mot korruption. Korruptionen är förödande, också i västra Balkan.

Anf. 36 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Jag har inte så mycket att tillägga. Jag tycker att det senaste inlägget, som framför allt lade tyngdpunkten på detta med korruption, är bra. Jag håller också med om att Albanien har spelat en väldigt positiv roll i säkerhetsrådet, vilket också Kerstin Lundgren berörde.

EU ska stå upp för reglerna. EU ska också se till att vi både ställer krav och att vi levererar. Det är två sidor av samma mynt. Det är den linje som regeringen kommer att följa i de här frågorna.

Anf. 37 ORDFÖRANDE:

Med detta kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då är vi på dagordningspunkt 7, Övriga frågor. Finns det några sådana, utrikesministern?

Anf. 38 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! I anslutning till mötet ordnas en informell frukost med den belarusiska politikern Svetlana Tichanovskaja.

Anf. 39 ORDFÖRANDE:

Vi noterar den informationen från utrikesministern.

Med detta tackar vi utrikesministern med medarbetare för dagens överläggningar här i EU-nämnden.

§ 2 Utrikes frågor – försvar

Försvarsminister Pål Jonson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor – försvar den 17 maj 2022

Återrapport från informellt ministermöte den 29–30 augusti 2022

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor – försvar den 15 november 2022

Anf. 40 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar försvarsminister Pål Jonson med medarbetare välkommen till EU-nämnden. Det är försvarsministerns första möte i EU-nämnden men sannolikt inte den sista.

Vi börjar med återrapporter från möte i rådet den 17 maj 2022 och från informellt ministermöte den 29–30 augusti 2022.

Anf. 41 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Som ledamöterna är medvetna om deltog jag inte vid dessa möten. Jag får i stället hänvisa till den skriftliga återrapportering till riksdagen som skett efter respektive möte.

Anf. 42 ORDFÖRANDEN:

Då går vi in på icke-lagstiftande verksamhet, dagordningspunkt 3, Aktuella frågor. Det är en informationspunkt.

Anf. 43 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! På dagordningen för FAC den 15 november finns alltså två dagordningspunkter: Aktuella frågor och Försvarsförmåga och operativ verklighet. Under den första dagordningspunkten informerar höge representant Josep Borrell om aktuella frågor på de utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska områdena. Borrell väntas bland annat ge sin syn på EU:s fortsatta engagemang i Sahel och beröra lanseringen av den militära EU-ledda utbildningsinsatsen till stöd för Ukraina, Eumam Ukraina.

Anf. 44 ORDFÖRANDEN:

Detta är en informationspunkt. Vi tackar så mycket för informationen!

Då är vi på dagordningspunkt 4, Försvarsförmåga och operativ verklighet. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 45 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Den andra dagordningspunkten fokuserar på försvarsförmåga och operativa förutsättningar. Det väntas en diskussion om hur EU:s försvarsinitiativ och instrument kan användas för att möta de föränderliga operativa förutsättningar som unionens försvarsarbete och insatser står inför. Diskussionen förväntas behandla förmågeutveckling, angelägna förmågebehov, pågående insatser och åtgärder för att stärka europeisk försvarsindustri.

Diskussionen tar sin utgångspunkt i den senaste samordnade översynen, CARD-rapporten, och den höga representantens senaste rapport om implementeringen av det permanenta strukturerade samarbetet, PESCO. Diskussionen sker i ljuset av kriget i Ukraina och beaktar vilka

konsekvenser det försämrade säkerhetsläget i Europa har för EU och dess medlemsstater.

Regeringen ser positivt på försvarsinitiativen inom EU och processerna för militär förmågeutveckling, som förmågeutvecklingsplanen CDP, den samordnade försvarsöversynen CARD och det permanenta strukturerade samarbetet PESCO. Regeringen avser att välkomna förslag som bidrar till en mer strukturerad process för militär förmågeutveckling inom EU.

Regeringen avser även att välkomna diskussioner om hur förmågeutvecklingsprocesser och försvarsinitiativ inom EU kan användas för att bättre stödja den samlade europeiska försvarsförmågan. Regeringen ser positivt på samarbetet på EU-nivå där det finns synergieffekter att hämta.

Det är också viktigt att understryka att förmågeutvecklingen i grunden är ett nationellt ansvar, även om samarbete är en viktig del av förmågeutvecklingen. Regeringen avser att betona att förmågeutvecklingsprocesserna i EU behöver beakta dels Natos förmågeutvecklingsprocesser, dels relationen till andra EU-instrument som EDF, den europeiska försvarsfonden.

Då dagordningspunkterna tangerar försvarsindustriella frågor vill jag också säga ett par ord om Edirpa, kommissionens förslag till förordning om inrättandet av instrument för förstärkning av den europeiska försvarsindustrin genom gemensam upphandling. Edirpa är en viktig och komplicerad fråga, och regeringen arbetar aktivt på att förbättra förslaget. Det pågår för närvarande förhandlingar i Bryssel. Regeringen får därför skäl att återkomma till riksdagen i närtid i denna fråga.

Anf. 46 MARKUS SELIN (S):

Herr ordförande! Tack, försvarsministern, för redogörelsen! Jag tror att vi i grunden har en samsyn i frågorna.

Utan att vilja uppfinna hjulet igen tänkte jag ställa ungefär samma frågor till försvarsministern som jag ställde till statssekreteraren i går.

Det gäller några värdeord kring synergier, till exempel. Jag tycker fortfarande att den redogörelse vi fick senast vi hade ett liknande ärende om gemensam utveckling av europeisk försvarsförmåga uppe här i EU-nämnden, den 13 maj, var fylligare än den vi fått i dag. Kan försvarsministern bjuda på rubriker och något lite mer specifikt kring vad som finns bakom dessa tre läckra bokstavskombinationer, som övriga ledamöter får ta del av?

Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (C):

Ordförande! Det råder samsyn i stort, men jag har några frågor om saker som jag önskar att försvarsministern ger lite mer kött på benen kring.

Jag noterar uttrycket att försvarsförmåga är ett nationellt ansvar, och i processen gällde det för EU att *beakta* Nato. Jag uppfattar att synen har varit att det ska vara komplementärt; det ska inte vara någon dubblering, så att säga. Så vad innebär det att "beakta Nato", som försvarsministern säger?

Sedan undrar jag hur man från svensk sida i det kommande samarbetet framför inte bara Natoperspektivet utan även Storbritanniens perspektiv. Det är ju uppenbart när vi till exempel tittar på vad som händer i Ukraina

vilken betydelse Storbritannien och samarbetet med det landet har för vår gemensamma insats.

När det gäller gemensam upphandling med mera arbetar regeringen uppenbarligen intensivt för att förbättra förslaget. Men det var en cliff-hanger. Så när ministern väljer att lyfta frågan om att förbättra förslaget – på vilket sätt arbetar regeringen? Är detta något som kommer att framföras under mötet?

Anf. 48 DANIEL RIAZAT (V):

Herr ordförande! Jag inväntar svar på Kerstin Lundgrens frågor innan jag begär ordet.

Anf. 49 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Jag vill tacka ledamöterna för relevanta frågor.

Vad menar vi med synergier? Jag tror att utgångspunkten bör vara det som på engelska heter single set of forces. Det finns alltså bara en försvarsmakt per land, och då gäller det att man har bra synergier mellan de EU-initiativ som finns. Jag nämnde två stycken på lite olika grund: CARD och Pesco, som genomförs på mellanstatlig grund. Men det måste finnas synergier mellan dem och EDF:en, som ju kommissionen finansierar och som genomförs på överstatlig grund. Man behöver alltså ha en bra koordination inom EU.

Det andra, som tangerar Kerstin Lundgrens fråga, gäller samordningen eller samarbetet med Nato. Det sker ett omfattande kapacitetsutvecklingsarbete också inom Nato, och regeringens uppfattning är att detta helt enkelt måste gå hand i hand så att man får ut mesta möjliga synergier av de befintliga strukturerna, både inom EU och inom Nato.

Vi är en stark påskyndare av ett effektivt samarbete mellan EU och Nato; jag tror att vi har sagt detta vid många tillfällen. Det leder också in på Kerstin Lundgrens tredje fråga beträffande deltagande av tredjeländ. Precis som den förra regeringen arbetar även den här regeringen med att vi ska vara inkluderande gentemot tredjeländ i alla arbetsformer. Jag kan se framför mig att denna fråga kommer att diskuteras och hanteras under det svenska ordförandeskapet. Partnerskap är ju något som vi prioriterar väldigt noggrant.

Jag tolkade det också som att Kerstin Lundgren hade en fråga kopplat till Edirpa. Här arbetar vi intensivt, och vi hade en subsidiaritetsprövning av frågan i försvarsutskottet, där vi hade ett enat utskott. För min del är det i förhandlingarna bra att vi har haft en samsyn kopplat till detta. Man måste förhålla sig till att det bästa sättet att förvalta våra intressen är att påverka detta förslag. Det är ett beslut som fattas med kvalificerad majoritet.

De brister vi har påtalat berör framför allt den bristande konsekvensanalysen av förslaget. Vi känner också en oro för att man kan skapa snedvridna spelregler. Det är några av sakerna.

En tredje punkt som vi också har arbetat hårt med, som jag också tycker är principiellt viktig, är att man inte ska ha synpunkter på underleverantörsled. Det finns nu en referens till att de ska vara rakt av europeiska, och jag är inte säker på att det är det bästa sättet att förvalta EU:s intressen.

Detta är några av de invändningar som vi arbetar intensivt med nu, och vi kommer att hålla riksdagen informerad i dessa frågor.

Anf. 50 DANIEL RIAZAT (V):

Jag fick absolut en del av de svar jag efterfrågade utifrån Kerstin Lundgrens fråga, så tack till försvarsministern för det!

Som bekant har vi i Vänsterpartiet alltid varit skeptiska när det handlar om att utöka EU:s försvarsförmåga. Vi uppskattar att det i regeringens ståndpunkt finns med en formulering om att detta i grunden är ett nationellt ansvar, vilket vi också menar är viktigt att stå fast vid, oavsett om vi tycker att EU:s försvarsförmåga ska stärkas eller inte.

Vi befinner oss i en tid där väldigt många länder, inklusive Sverige, med rätta har omprövat sin säkerhetspolitik och tvingats till att utöka sina försvarsförmågor. Detta står vi också bakom.

Det finns dock flera saker i detta som vi inte kan stödja. Det handlar just om att gemensamt ta initiativ till att utveckla ett slags militär superförmåga inom EU, dessutom i samklang med Nato, vilket vi ser som mycket problematiskt.

Med anledning av detta och det som vi har framfört vid många tidigare EU-nämndssammanträden och även i försvarsutskottet när frågan om EU:s försvarsförmåga har behandlats vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Anf. 51 MARKUS SELIN (S):

Herr ordförande! Tack, försvarsministern, för ett relativt fylligt svar! Jag tycker fortfarande att vi är på en ganska hög abstraktionsnivå. Jag delar försvarsministerns synpunkt att det, i det läge vi har i Europa just nu, är viktigt med samsyn och enighet, även i det här rummet, så långt det bara är möjligt. Det är därför jag väljer att vända och vrida på frågeställningarna lite extra.

Senast vi hade ärendet uppe i EU-nämnden den 13 maj var vi konkreta och talade i termer av hela konflikteskalationscykler och om civila och militära förmågor. Vi pratade om hela verktygslådan och liknande. Det är sådana begrepp som jag saknar lite i dag. Vi var till och med inne på artikel 44, som innebär att vissa länder kan gå in specifikt och upprätta egna insatser. Det är sådana värdeord som jag vill exemplifiera med.

Det är höst. Senast vi hade ett liknande ärende i EU-nämnden var det en moderat EU-nämndsledamot som ställde en fråga till en socialdemokratisk försvarsminister. Nu tänkte jag ikläda mig rollen att som socialdemokratisk EU-nämndsledamot ställa frågan till en moderat försvarsminister. Och eftersom jag gillar återvinning ställer jag helt enkelt precis samma fråga, tagen rakt ur protokollet: Vad gör regeringen för att implementera den strategiska kompassen här hemma, och vad är det som regeringen särskilt prioriterar?

Anf. 52 ORDFÖRANDE:

Det var en ganska omfattande men bra fråga. Jag vill anknyta till det här med tredjeland som Kerstin Lundgren var inne på. Jag tycker också att försvarsministerns svar var väldigt bra när det gäller underleverantörer. Vi ska ju vara medvetna om att mycket av svensk försvarsindustri bygger på ett flöde från andra icke-EU-länder som Storbritannien, USA och Norge. Det är otroligt centralt.

Anf. 53 KERSTIN LUNGGREN (C):

För min del kan jag bara tacka för svaret på mina frågor. Jag nöjer mig med det svaret.

Anf. 54 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Tack så mycket för frågorna! Med all respekt så är dagordningen för tisdagens möte avgränsad till EU:s kapacitetsutveckling. Det finns ett antal fastlagda instrument som ska behandlas, så vi kommer inte att komma in på artikel 42.7, hybrid och andra aspekter av det. För att följa agendan har jag alltså avgränsat svaren och därmed fokuserat på EDF, Pesco, CARD och de delarna. Därför är de inte lika omfattande som det ledamoten refererar till.

Den andra frågan är mycket viktig, vill jag påstå. Vi måste nu naturligtvis förhålla oss till att Sverige kommer att hantera ett antal områden inom ramen för den strategiska kompassen under ordförandeskapet. Det är över 50 action points – jag tror att det är 57 – från den strategiska kompassen. Här finns det skäl för regeringen, oss, att tänka till. Nu kommer det aspekter som en säkerhets- och försvarsstrategi när det gäller rymd, utökat samarbete kring cyber och ett antal andra åtgärder som också kommer att påverka. Då krävs att det finns en nationell förmåga att hantera detta.

Jag kan nämna på marginalen att vi har vidtagit vissa åtgärder initialt sett för att stärka samordningen inom Regeringskansliet kopplat till ett nationellt säkerhetsråd och att stärka vår förmåga där. Nu är vi inne på tredje veckan, så jag ber ödmjukt att få återkomma till detta. Men jag delar intentionen att vi inte bara kan fatta beslut i Bryssel utan att se till att arbeta aktivt med de här frågorna hemma.

Anf. 55 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att Vänsterpartiet har anmält en avvikande ståndpunkt vad gäller det man kan kalla militariseringen av EU. I övrigt finner jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går in på dagordningspunkt 5, Övriga frågor. Finns det några sådana, försvarsministern?

Anf. 56 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Inga övriga frågor.

Anf. 57 ORDFÖRANDE:

Då tackar vi för informationen. Vi tackar försvarsministern med medarbetare för dagens överläggningar.

§ 3 Allmänna frågor
Statsrådet Jessika Roswall
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna
frågor den 18 oktober 2022
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
allmänna frågor den 18 november 2022

2022/23:11
11 november

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Jag hälsar statsrådet Jessika Roswall varmt välkommen tillbaka till EU-nämnden. Du var ju här tillsammans med statsministern inför mötet med Europeiska rådet, men nu är scenen din.

Vi börjar med återrapport från mötet i Europeiska unionens råd för allmänna frågor den 18 oktober 2022.

Anf. 59 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Allmänna rådets senaste möte hölls den 18 oktober i Luxemburg, där ambassadör Lars Danielsson företrädde Sverige. Nämnden har tagit del av den skriftliga återrapporten, och jag har inget ytterligare att tillägga.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Vi går vidare. Dagordningspunkterna 3 och 4 är strukna från dagordningen. Vi kommer alltså in på dagordningspunkt 5, Icke lagstiftande verksamhet, och det gäller förberedelser inför Europeiska rådet den 15–16 december 2022 och utkast till kommenterad dagordning. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 61 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr ordförande! Allmänna rådet ska förbereda mötet i Europeiska rådet den 15–16 december. Vid vårt GAC-rådsmöte ska endast Europeiska rådets kommenterade dagordning behandlas, men den har inte delgivits medlemsstaterna än.

Enligt den uppdaterade ledaragendan ska fem områden diskuteras. Det är Ukraina, energi, ekonomiska frågor, säkerhet inklusive cyberfrågor samt det södra grannskapet. Vi förväntar oss inte någon substansbehandling vid rådsmötet, men jag vill ändå ge några korta kommentarer.

Vad gäller Rysslands aggression i Ukraina sker diskussionen mot bakgrund av Rysslands fortsatta eskalering och oacceptabla attacker mot civil infrastruktur. Både behovet av stöd för Ukraina och ökat tryck på Ryssland väntas behandlas.

Det är nu angeläget att ett långsiktigt likviditetsstöd kommer på plats. Vi välkomnar kommissionens presentation och dess ansträngningar med att skyndsamt hitta en lösning för EU:s stöd till Ukraina för 2023. Regeringen betonar vikten av en snabb process för att kunna erbjuda finansiellt stöd till Ukraina redan i början av januari 2023.

Den akuta humanitära situationen inför vintern behöver också behandlas och hanteras. EU:s militära stöd genom militära stödinsatsen Eumam är också centralt. Vi behöver också vara redo att diskutera nya sanktioner mot såväl Ryssland som Belarus, och den pågående eskaleringen kräver ett gemensamt svar från EU.

Vad gäller energi väntas en lägesavstämning och uppföljning av beslutade åtgärder. Ledarna kommer att följa upp den diskussion som var vid toppmötet i oktober och också det extrainsatta energiministermöte som planeras den 24 november.

Vidare kommer stats- och regeringscheferna att ha en allmän diskussion om det ekonomiska läget i EU med hög inflation som en konsekvens av Rysslands invasion av Ukraina. Vi får anledning att återkomma till dessa frågor inför nästa möte i allmänna rådet.

Anf. 62 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Det här är en informationspunkt. Vi får väl anledning att återkomma om detta. Jag vill bara understryka vikten av att fortsätta att stötta Ukraina och också öka trycket på Ryssland. Det är viktigt att agera så att vi kan hålla ihop EU i den här frågan. Det var också det jag hörde av det statsrådet sa.

Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C):

Det är en diskussionspunkt. Det är naturligtvis väldigt översiktligt det som ministern nu anförde. Man säger att man tidigt i januari 2023 ska komma med ekonomiskt stöd och säkra Ukrainas fortsatta förmåga att leverera till sin befolkning.

Det är naturligtvis oerhört viktigt. Men då måste man också vara beredd att gå upp i volym. Vi vill gärna att regeringen är beredd att lyfta fram den frågan. Vi ser framför oss att man behöver gå vidare också på lånesidan från EU för att nå volymer. Det är en signal kopplat till att börja återuppbygga i Ukraina.

Jag hoppas att ministern är beredd att framföra detta vid allmänna rådet.

Anf. 64 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Jag tackar för frågorna. Till Matilda Ernkrans vill jag säga att jag uppfattar det som ett medskick och ett stöd. Det var precis det jag sa. Jag håller helt med och instämmer till fullo. Det är väldigt viktigt att öka trycket på Ryssland. Det har ni kanske diskuterat med utrikesministern, det vet jag inte.

Det kommer säkert att bli en förnyad diskussion om sanktionspaket. Vid det förra toppmötet antogs det åttonde paketet. Sverige har varit positivt även till ett nionde. Vi erbjuder ett stöd för att hjälpa till med att hitta ett ambitiösare sanktionspaket. Jag håller helt med om det.

Jag vill också betona, och det har statsministern gjort vid flera tillfällen, betydelsen av att hålla ihop och att bibehålla den enighet som har funnits och finns inom EU.

Jag vänder mig till Kerstin Lundgren. Vid detta rådsmöte kommer det inte att ske någon substansdiskussion. Det kommer att återkomma vid nästa rådsmöte och framför allt vid Europeiska rådet. Detta är mer en förberedelse inför det.

Som jag sa inledningsvis är vår uppfattning att vi är positiva till det förslag som har kommit från kommissionen om 18 miljarder. Vi tycker att det är väldigt viktigt att det kommer på plats så tidigt som möjligt. Jag tar det med mig till den vidare diskussionen.

Anf. 65 MATILDA ERNKRANS (S):

Får jag bara säga, så att inte jag som vice ordförande förvirrade någonting: Det här är inte en informationspunkt utan en diskussionspunkt på allmänna rådet. Anledningen till att det inte finns någon skriven svensk ståndpunkt är att det inte har kommit något underlag än. Men vi uppfattar ändå det statsrådet säger som en muntlig ståndpunkt, och det gäller också våra medskick.

Anf. 66 ORDFÖRANDE:

Det var utmärkt sammanfattat av vice ordföranden.

Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (C):

Även om det är en tidig diskussion och den inte är i sak fanns det en uppgift om nivå som regeringen är nöjd med. Jag ser från min sida att det är där man har enats, men det krävs mer. Vi är väl medvetna om de stora behov som Ukraina har.

Den signalen måste finnas att man nu måste ta ett större grepp för att ge en trovärdighet om den långsiktiga finansieringen. Om man från rysk sida spelar Svälta räv måste EU erbjuda tydliga motkrafter.

Det är viktigt att EU också i detta fall tar sitt ansvar. Vi kan inte lita på att USA eller någon annan ska gå in. EU måste vara tydlig med att kunna säkerställa att man bygger struktur som gör att det blir möjligt och är trovärdigt också gentemot Ukraina.

Det är en initial diskussion. Jag tyckte mig ändå höra att ministern var beredd att lyfta upp frågan också i samtalet som kommer. Det vill jag gärna få bekräftat att ministern är beredd att göra.

Anf. 68 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Det är korrekt uppfattat, Matilda Ernkrans.

Till Kerstin Lundgren: Jag delar uppfattningen, som jag sa inledningsvis, i mitt andra svar och även den här gången. Det pågår många olika diskussioner. Det handlar om ett stöd här nu och det som kommer på plats redan i början av januari. Det handlar också långsiktigt om hur vi kan bidra till återuppbyggnad av Ukraina.

Det finns som nämnden säkert känner till diskussioner. Det var nyligen ett möte i Berlin där man lite tog upp det som Kerstin Lundgren pratar om. Det handlar om att gemensamt bygga upp med andra parter och inte bara EU. Den diskussionen pågår.

Jag och regeringen delar uppfattningen att det behövs en snabb process. Det behövs också ett större grepp. Jag tar med mig det.

Anf. 69 ORDFÖRANDE:

Därmed kan jag konstatera att det i den här frågan finns stöd för regeringens här redovisade inriktning

Nästa punkt är dagordningspunkt 6, Förbindelser mellan EU och Förenade kungariket, alltså Storbritannien. Det är en lägesrapport.

Anf. 70 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Vi mötet förväntas kommissionen ge en lägesuppdatering om senaste händelseutvecklingen i relationen mellan EU och Storbritan-

nien. Den väntas främst fokusera på genomförandet av Nordirlandprotokollet. Uppdateringen sker förstås också i ljuset av att en ny brittisk premiärminister och regering tillträtt.

Storbritannien har velat omförhandla protokollet, vilket EU inte har accepterat. Lagförslaget som gör det möjligt att åsidosätta protokollet fortsätter att behandlas i Storbritanniens parlament. Kommissionen anser att Storbritannien bryter mot ingångna avtal och att den inre marknadens integritet riskeras.

Det sker till exempel genom varor från Storbritannien som inte uppfyller EU:s regler kan passera till och via Nordirland utan vederbörlig kontroll. För att visa på samarbetsvilja har kommissionen bland annat varit tydlig med att EU:s tidigare kompromissförslag ligger på bordet.

Sverige ser positivt på att dialogen mellan kommissionen och Storbritannien nu har återupptagits. Om diskussion uppstår vid mötet avser jag vid behov uttrycka fortsatt stöd för kommissionens arbete. Jag avser i så fall också att framhålla vikten av enighet i medlemsstatskretsen om EU:s fortsatta hållning.

Regeringen stöder inriktningen om att en omförhandling av protokollet inte är aktuell. Den övergripande målsättningen är att EU ska ha en positiv, stabil och framåtsyftande relation med Storbritannien samtidigt som den inre marknadens integritet säkerställs.

Anf. 71 ORDFÖRANDEN:

Det finns skäl att tro att vi kommer att återkomma flera gånger till detta. Därmed kan EU-nämnden för i dag tacka för informationen.

Nästa punkt är dagordningspunkt 7, Unionens värden i Ungern. Det gäller artikel 7.1 i EU-fördraget. Det är ett förslag. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 72 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Det här är en diskussionspunkt. Rådet ska ha den femte utfrågningen av Ungern gällande respekten för unionens värden och rättsstatens principer. Utfrågningen är en del av det artikel 7-förfarande som Europaparlamentet aktiverade 2018 då det konstaterade att det fanns en klar risk att Ungern åsidosätter EU:s grundläggande värden på en rad områden, bland annat domstolars oberoende och korruption.

Som kommissionen har konstaterat finns det bland annat problem med utnämning av domare, exempelvis till Högsta domstolen, Kúria, vilket riskerar att underminera domstolarnas oberoende. Vad gäller korruption har kommissionen konstaterat att det bland annat finns brister i utredningen av korruption även på hög nivå.

Vid utfrågningen avser jag att fråga Ungern om dess arbete för att stärka domares oberoende i landet och också lyfta fram de insatser som görs på det området här i Sverige. Det gäller i synnerhet genom den grundlagskommitté som ska lämna sitt betänkande nästa år 2023.

Regeringen anser att artikel 7-förfarandet bör kvarstå på rådets dagordning så länge som kommissionen gör bedömningen att ett systematisk hot mot unionens värden föreligger. Det svenska ordförandeskapet avser att sätta lägesuppdateringarna eller utfrågningarna enligt artikel 7-förfarandet på allmänna rådets agenda i vår beroende på hur situationen utvecklas.

Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C):

Jag kan tänka mig vilket svar som kommer på den kommentaren från ministern vad gäller Sveriges utnämningar av domare och annat. Det har funnits en långvarig diskussion om detta. Själv har jag ägnat rätt mycket tid åt att diskutera det med företrädare för Ungern under min tid i Europarådet när jag granskade Ungern och Ungerns utveckling.

Det är viktigt att det inte blir ett perpetuum mobile. Det måste också vara en tydlighet från regeringens sida att slutsatser måste dras. Det gäller att man inte hela tiden bara fortsätter med utfrågningar. Men måste också vara beredd att gå vidare om man inte från ungersk sida är beredd att vidta några åtgärder för att svara upp mot de krav som ställs.

Det hoppas jag att ministern är beredd att framföra även om vi nu befinner oss i ett känsligt läge med Ungern. Det är också en signal så att inte mekanismen utvecklas till någonting som är ständigt pågående utan någon som helst effekt.

Anf. 74 AMALIA RUD PEDERSEN (S):

Tack, statsrådet. Jag hakar i Malin Björks frågeställning. Jag undrar om statsrådet lite skulle kunna utveckla hur man avser att arbeta för att man inte bara från Ungerns sida säger att man står upp för rättsstatens principer utan att man också arbetar för det aktivt.

Anf. 75 MARTIN KINNUNEN (SD):

Från Sverigedemokraternas sida noterar vi att processen fortsätter, och vi följer den med intresse.

Jag har ett par frågor. För att en sådan process ska kunna leda någon vart krävs det enighet. Polen har tidigare blockerat detta. Ser statsrådet att det är någonting som är på väg att förändras på något sätt?

Vi har också haft ett regeringskifte i Italien. Är det någonting som man möjligen bedömer kommer att påverka Italiens position i den här frågan?

Sedan har vi också sett att det har börjat röra på sig. Ungerska regeringen har presenterat förslag som syftar till att tillfredsställa kritiken. Är det någonting som statsrådet har någon uppfattning om, om förslagen går i rätt riktning och om det börjar närma sig vad som anses som tillräckligt?

Anf. 76 AMALIA RUD PEDERSEN (S):

Jag får ursäkta mig. Det är min första gång här i EU-nämnden. Jag menade såklart Kerstin Lundgren. Det var helt fel av mig. Det är en rättelse från min sida.

Anf. 77 ORDFÖRANDEN:

Ordföranden föregick med dåligt exempel genom att börja namnförvirringen i dag, så jag tycker att Amalia bara har blivit inspirerad av presidiet här framme.

Anf. 78 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Jag tackar så mycket för frågorna. Jag tror att jag svarar på Kerstin Lundgrens och Amalia Rud Pedersens frågor tillsammans. Hur vill man fortsätta? Det finns ju flera olika verktyg i lådan kring hur man ska upp-

fylla unionens värderingar, så att säga. Vi har bland annat villkorlighetsförordningen, som är en annan process, som behandlas i Ekofinrådet. Men de hänger ihop lite. Vi har även pengar som ska utbetalas från återhämtningsfonden, där det också ställs ett antal krav.

Nu kanske jag till och med snuddar vid Martin Kinnunens fråga, för han frågade just hur det går med de reformer som Ungern har åtagit sig att genomföra. Jag tror att det finns 17 kriterier där man har sagt att man vill genomföra de reformerna. Det ser jag positivt på. Sedan handlar det om att man ska genomföra dem också och inte bara fatta beslut. Det är för tidigt att säga hur det går, men det är ändå ett positivt angrepp från Ungerns sida.

Sedan gäller det som sagt var, som Kerstin Lundgren och Amalia Rud Pedersen är inne på, att hålla trycket uppe, eller vad man ska säga. Jag vill vara tydlig med det som jag sa inledningsvis. Artikel 7-förfarandet måste fortgå så länge det finns skäl för det, och det gör det också fortsättningsvis. Men tillsammans med det vill jag ändå att man tar in de olika andra redskap som finns för att komma till rätta med de problem och utmaningar som Ungern har. Jag tror att det var svar på detta.

Sedan var det en fråga om Polen. Jag åker iväg till mitt första möte, men som jag förstår det är det svårt att se om det har skett några förändringar i rådet. Det tror jag inte.

Italien får jag återkomma till. Vi har säkert alla tagit del av Italiens resa till Bryssel och välkommandet när det gäller att vara en del i arbetet, men det är för tidigt för mig att svara på den frågan.

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Jag tänkte bara tillägga att vi är några här i rummet som också är väldigt angelägna om att Budapest ska ratificera den svenska och finländska Natoansökan. Det man har sagt från ungersk sida är att man har haft ett omfattande lagstiftningsarbete i parlamentet sedan det återupptog sitt arbete under hösten, just med anledning av detta. Det har varit den förklaring som Budapest har levererat.

Jag bara återredovisar vad de sagt, Kerstin Lundgren.

Anf. 80 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Nu fick ordförandens kommentar mig att begära ordet. Jag vill bara understryka det som jag tycker att både Amalia och Kerstin var väldigt tydliga med och som jag också uppfattar att statsrådet försökte svara på. Jag vill verkligen understryka att det är viktigt att vi håller i detta och att vi ser till att Ungern faktiskt visar i praktiken att man sköter sig bättre och att det har blivit ordning och reda på detta. Det är viktigt att vi inte släpper greppet om Ungern förrän man faktiskt har visat detta i praktiken. Det här är viktiga instrument, och det är viktigt att vi är oerhört tydliga med att vi håller i detta tills det blir ordning och reda, helt enkelt.

Anf. 81 KERSTIN LUNDGREN (C):

Ja, det handlar naturligtvis om konsekvenser. Om man använder hela verktygslådan måste det finnas kommunicerande kärn, så att det blir konsekvenser.

När jag ägnade mig åt att följa Ungern väldigt nära beskrev sig parlamentet som en lagstiftningsfabrik. Man kunde starta på morgonen, och efter någon timme hade man en ny lag på plats. Det är alltså en process som kan gå väldigt snabbt och som inte ser ut som den svenska lagstiftningsprocessen. Detta säger jag särskilt med anledning av ordförandens kommentar, om det nu protokollförs, så att man inte får en bild av att den ungerska processen kräver väldigt mycket tid. Sedan är det, som alltid med lagstiftning, implementering.

Jag ser självklart också vikten av Natoprocessen, men det är naturligtvis viktigt att vi inte släpper det som har startats utan fullföljer och att Sveriges röst inte tystnar.

Anf. 82 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag kan börja bakifrån. Jag håller med. Det var detta som jag snuddade vid när jag svarade på Martin Kinnunens fråga. Även om vi nu ser positiva reformer handlar det om att följa upp och se att de kommer på plats och att detta verkligen ger en förändring. Det håller jag helt med om, Kerstin Lundgren.

Sedan vänder jag mig till Matilda Ernkrans. Jag kan bara bekräfta. Vi har varit överens – EU-nämnden, Sveriges riksdag och Sveriges regering – om att det är viktigt att följa upp och se till att de här olika delarna följs. Det gäller den kritik som har funnits mot Ungern. Det handlar om att kunna skydda våra gemensamma värderingar men också budgeten och de olika andra redskap som har kommit till. Det handlar också om att följa upp dem och se till att de får effekt. Detta är en fråga om förtroendet för unionen som sådan men också om trovärdigheten gentemot våra medborgare.

Jag avser att följa upp detta och att se till att kommissionen fortsätter att följa upp det. Det var många ”följa upp” här, men jag delar den uppfattningen.

Anf. 83 ORDFÖRANDE:

Jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi till dagordningspunkt 8, Lagstiftningsplanering: Kommissionens arbetsprogram för 2023. Det är en diskussion.

Anf. 84 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr ordförande! Det här är en diskussionspunkt. Vid mötet i allmänna rådet den 18 november kommer kommissionen att presentera sitt arbetsprogram för 2023. Flera av förslagen väntas presenteras under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd under det första halvåret 2023.

Arbetsprogrammet tar sin utgångspunkt i Rysslands invasion av Ukraina och dess efterföljande konsekvenser, inte minst rådande energikris. Kommissionen framhåller vikten av att EU visar fortsatt stöd till Ukraina. Det är förstås oerhört viktigt och något som regeringen instämmer i.

Regeringen ser positivt på kommissionens fortsatta arbete med att påskynda den gröna omställningen. Energipolitiken spelar en central roll för klimatomställningen, och det är viktigt att Europa minskar sitt beroende av fossila bränslen för klimatet, vår konkurrenskraft och vår säkerhet.

I rådande energikris välkomnar regeringen kommissionens ambition att ta fram både akuta och långsiktiga åtgärder som kan leda till lägre energipriser. Vi noterar kommissionens aviserade initiativ till en reformerad elmarknad och kommer att analysera förslaget.

Det är viktigt att EU gör mer för att stärka unionens konkurrenskraft och öka tillväxten. Vi behöver en stärkt och välfungerande inre marknad. Det är avgörande för unionens välstånd. Därför ser regeringen positivt på att kommissionen har aviserat ett meddelande om den inre marknaden, och jag ser att det kan bli ett viktigt stöd till det svenska ordförandeskapets arbete med konkurrenskraft och tillväxt.

Avslutningsvis vill jag framhålla att varje enskilt initiativ som presenteras av kommissionen måste analyseras och beredas när förslagen väl har lagts fram. Regeringen kommer därför att återkomma till riksdagen vartefter förslagen presenteras.

Anf. 85 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Det här är första gången som vi får en svensk ståndpunkt när det gäller kommissionens arbetsprogram. Vi har haft en information till utrikesutskottet och EU-nämnden av en av EU-kommissionärerna, men det var en informationspunkt. Det här är första gången som vi ser en svensk ståndpunkt från regeringssidan.

Jag kan väl börja med att ge några reflektioner som statsrådet gärna får svara på. Tanken är ju att EU-ministrarna på allmänna rådet ska ha en diskussion om detta ganska omfattande arbetsprogram. Sverige har då möjlighet att lyfta fram det som Sverige tycker är extra viktigt att prioritera de kommande månaderna.

Jag och vi socialdemokrater tycker väl att det som finns i den svenska ståndpunkten egentligen inte är några konstigheter, men den är ganska avsmalnad. Med tanke på att det är Sverige som ska ta över EU-ordförandeskapet i vår är detta ett tillfälle att lägga fram lite mer inför allmänna rådet vad vi ser som extra viktigt. Förväntningarna på det svenska ordförandeskapet – att vi ska kunna landa ganska svåra processer och frågor – är ju ganska stora. Detta är då ett tillfälle att kanske lyfta upp lite mer vad det är som vi ser som extra viktigt.

Man kan till exempel titta på klimatfrågan. Javisst, klimat är energi, men klimat är bredare än så. Varför inte också fånga upp i ståndpunkten att vi behöver hålla i det bredare Agenda 2030-arbetet men också vara tydliga med att Fit for 55, klimatpaketet, kommer att vara en prioritering som vi behöver landa under de kommande månaderna?

Jag ser ingenting i den svenska ståndpunkten om det som handlar om migration och polissamarbete. Det gäller de delar som handlar om att få på plats ett mer solidariskt migrationspaket, som inte minst kommissionär Ylva Johansson har jobbat med. Det kommer att finnas på dagordningen, och det är en viktig fråga för EU som union och också för Sverige. Det handlar om att kunna vara tydlig med att vi ser det som en viktig fråga i arbetsprogrammet som vi tänker fortsätta att jobba med.

I arbetsprogrammet finns det med att man ska fortsätta med polissamarbete. Vi har sett att det har varit väldigt effektivt när EU har kunnat utöka sitt polissamarbete. Det är det som har gjort att vi faktiskt har kunnat knäcka och slå hål på en del av den organiserade brottsligheten. Det tycker jag borde kunna synas i den svenska ståndpunkten.

En del i arbetsprogrammet, som i alla fall vi har uppfattat det, som också är en nyhet, handlar om arbetet med de grundläggande värdena och demokratin. Då handlar det om att också i ståndpunkten säga någonting om de demokratiska värderingarna, om rättsstatens principer och om jämlikhetsfrågan, som är grundläggande för det europeiska samarbetet.

Detta var ett medskick som jag hoppas att statsrådet kan reflektera kring och kanske kan vara beredd att ta med i ståndpunkten. Då blir det ju en bredare uppslutning från Sveriges riksdag på allmänna rådet.

Jag vill också säga att när utrikesutskottet och EU-nämnden fick information om arbetsprogrammet lyftes en del av dessa frågor fram. Det är alltså inget nytt att det här är frågor som vi socialdemokrater tycker är viktiga.

Anf. 86 JACOB RISBERG (MP):

Herr ordförande! Tack, statsrådet, för din dragning! Jag vill också understryka en del av de punkter som vice ordförande Matilda Ernkrans pratade om här vad gäller att klimatfrågan är mycket bredare än så här och att vi måste lyfta upp arbetet kring Agenda 2030.

Det finns en hel del här kring energipriser. Det pratas om en reformerad elmarknad, och det är väldigt välkommet, såklart. Men det finns kortsiktiga åtgärder som skulle kunna lyftas upp mer. Det handlar framför allt om energieffektivisering. Vi ser att en rad andra europeiska länder har kommit betydligt längre vad gäller det arbetet än vad Sverige har lyckats göra. Jag känner att det finns en ganska stor avsaknad av dessa frågor från regeringens sida.

Här och nu skulle man nästan kunna se energieffektiviseringsåtgärder som en solidaritetshandling eller som en fredshandling gentemot Ukraina i och med att de hjälper EU att minska beroendet av de fossila bränslena, som man köper från Ryssland. Jag skulle gärna se att man lyfter upp dessa åtgärder och även trycker på kring energieffektiviseringsåtgärder från regeringens sida.

Anf. 87 DANIEL RIAZAT (V):

Jag vill även från Vänsterpartiets sida lyfta upp den fråga som både Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu har lyft upp här. När det kommer till klimatfrågan önskar vi från vår sida att det skulle vara förnybara energislag och inte fossilfria energislag. Det är av stor vikt för oss, men vi har haft den diskussionen många gånger tidigare här, och jag tror att alla vet var alla partier står i den frågan, så jag ska inte förlänga den diskussionen.

Men det handlar också om att frågan är just bredare än elmarknaden. Det kan bli ett slag i luften att säga att EU ska göra mer för att nå den gröna omställningen när länder i EU och EU fattar beslut som går stick i stäv med de ambitionerna.

Ett exempel är bara för några veckor sedan i fråga om fiskepolitiken, men det finns även andra frågor. När det gäller jordbruket, skogsfrågor och liknande frågor finns det mycket som blir motsägelsefullt. Någonstans blir det också motsägelsefullt när vi vet att ökad tillväxt som orsakar mer utsläpp finns med i samma ställningstagande. Jag skulle gärna vilja höra kommentarer från statsrådet angående dessa frågor, specifikt när det gäller den gröna omställningen.

Anf. 88 KERSTIN LUNDGREN (C):

Jag hänger på i klimatfrågorna. Det är oerhört viktigt att EU har en trovärdig och hållbar politik i klimatarbetet för att klara de åtaganden som EU har gjort. Här står det att vi ska minska EU:s beroende av fossila bränslen. Men det är särskilt viktigt att också minska mängden ryska fossila bränslen, som EU hotas av konstant. Det handlar om säkerhet för Europa, och det är viktigt att lyfta fram.

En ambition är att ta fram både akuta och långsiktiga åtgärder som kan leda till lägre energipriser, men det får inte motverka vikten av att minska det fossila beroendet – som gäller i dag. Det är viktigt att detta görs tydligt också i den här delen. Annars blir det en urholkad klimatpolitik från EU:s sida. Jag framför detta som ett medskick.

Anf. 89 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Jag tackar för inspel och frågor.

Låt mig börja med att säga att det här inte är en diskussion om det svenska ordförandeskapets prioriteringar utan det här handlar om kommissionens arbetsprogram. Man har lagt fram 43 nya förslag och ett antal ändringsförslag, som kommissionen planerar att arbeta med under 2023.

Precis som Matilda Ernkrans var inne på måste det svenska ordförandeskapet för att vara framgångsrikt föra många av dessa förslag och tidigare förslag i mål eller i varje fall framåt.

I ljuset av detta är inte allt med. Det är också ett svar till Risbergs fråga om energieffektiviseringar. Det finns ett antal förslag på bordet om energi-effektivisering. Det är förslag som det redan arbetas med. Det svenska ordförandeskapets prioriteringar är en senare diskussion. Därför kommer jag inte att svara alla de frågorna.

När det gäller migration finns flera förslag på kommissionens bord, som vi alla vet. De återkommer vi till i de olika rådskonstellationerna. Regeringen återkommer den 14 december när vi presenterar hela arbetsprogrammet för det svenska ordförandeskapet där alla delar kommer att ingå.

Flera av frågorna handlade om grön omställning. Jag tyckte att jag var tydlig i min inledning att omställningen är viktig för Sverige och för EU. Regeringen delar kommissionens bild av att vi behöver snabba på den gröna omställningen för att stärka vår konkurrenskraft och, som Kerstin Lundgren var inne på, för att stärka vår säkerhet. Jag tyckte att jag var tydlig med detta i min inledning.

Det krävs att vi skyndar på omställningen till fossilfria inslag för att nå våra klimatmål och minska vårt beroende av fossila bränslen.

De flesta förslagen i kommissionens arbetsprogram är redan framlagda och behandlas för närvarande i rådet. Jag vet att en viktig uppgift för det svenska ordförandeskapet blir att ta arbetet framåt i de delar som kommer att återstå. Vi har varit inne på många delar, bland annat Fit for 55-paketet.

Jag vet att vi kommer att återkomma till många av diskussionerna.

Anf. 90 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag är väl medveten om att det här inte är en diskussion om det svenska ordförandeskapet, men det är en diskussion där Sveriges EU-minister har

möjlighet att utifrån detta breda program som kommissionen har lagt fram lyfta fram – det är uppdraget – en del av de saker i arbetsprogrammet som den svenska regeringen tycker har en extra prioritet.

Klimatpaketet Fit for 55, migrationspakten, polissamarbetet, Agenda 2030 och grundläggande demokratiska värden finns med i arbetsprogrammet. Om EU-ministern i den här diskussionen väljer att inte belysa dem extra är vår inställning att ståndpunkten skulle tjäna på att också lyfta in de delarna. Det är som statsrådet sa, nämligen att det är delar som kommer att behandlas. Det kan finnas ett värde i att Sverige är tydligt i detta. Vad man väljer att ta med och vad man väljer att inte ta med ur ett arbetsprogram är också ett ställningstagande.

Jag kan formulera en lite tydligare avvikande mening i formen av att det är ett sådant medskick vi vill komplettera ståndpunkterna med.

Anf. 91 DANIEL RIAZAT (V):

För att inte förlänga diskussionen alldeles för mycket så fick jag svar på de synpunkter jag hade. Jag skulle vilja anmäla en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiets sida när det kommer till klimatfrågan och specifikt att vi borde prata om förnybart, inte bara fossilfritt. Där vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt. Jag vill gärna få med vad jag sa i mitt tidigare inlägg.

Anf. 92 ORDFÖRANDEN:

Jag påminner alla ledamöter om att den 13 december klockan 12.30 har vi ett EU-nämndsmöte inför presentationen av de svenska positionerna under vårt ordförandeskapsår, som kommer att presenteras för kammaren den 14 december.

Anf. 93 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Det finns 43 nya förslag och ett antal ändringsförslag. Jag vet inte vilket av de förslagen som Matilda Ernkrans hänvisar till när det gäller migration. Men migrationspakten föreslås inte här.

Regeringens ståndpunkt har i det här fallet försökt att spegla det kommissionen har lagt fram, det vill säga att utgå från de förslag som kommissionen har lagt fram.

Många av de frågor som lyfts upp har vi haft en bred enighet om i EU-nämnden, till exempel prioriteringar. Jag tar såklart med medskicken. Ståndpunkten speglar kommissionens arbetsprogram. Det är möjligtvis ett halvbra svar, som Matilda Ernkrans inte är nöjd med, men det är så jag ser att arbetet kommer att fortsätta. Det betyder inte att vi inte kommer att ha en fortsatt diskussion om de svenska prioriteringarna, och den kommer vi att ha i arbetet inför presentationen av hela arbetsprogrammet.

Anf. 94 MATILDA ERNKRANS (S):

För tydlighets skull: Vi ser naturligtvis fram emot ett fortsatt arbete och mer information från regeringen om det svenska ordförandeskapet. Det här handlar inte om det svenska ordförandeskapet utan om kommissionens arbetsprogram. Då vill jag från Socialdemokraternas sida formulera mig enligt följande.

Vi vill anmäla en avvikande mening på så sätt att vi tycker att den svenska ståndpunkten skulle ha kompletterats med att klimatfrågan är energi, men den är större än så. Man kan också lyfta in ett bredare Agenda 2030-arbete och inte minst lyfta fram arbetet med klimatpaketet Fit for 55. Vi tycker att den svenska ståndpunkten borde ha innehållit en referens till att vi aktivt behöver fortsätta aktivt för att få ordning och reda i migrationen och för att se värdet i mer av polissamarbete.

Vi tycker att den svenska ståndpunkten också kunde ha lyft upp vikten av att jobba vidare med de demokratiska värderingarna, till exempel rättsstatsprincipen och jämlikhetsfrågor, det vill säga det som är grunderna för fria och demokratiska samhällen.

Då har jag försökt att formulera det som vi skulle vilja komplettera den svenska ståndpunkten med, och jag gör det i form av en avvikande mening.

Anf. 95 JACOB RISBERG (MP):

För att komplicera detta ytterligare skulle jag vilja ansluta mig till två av punkterna som Matilda Ernkrans har tagit upp, nämligen den första om klimatet och den sista om rättsstatens principer – däremot inte till frågorna om migrationsutvecklingen.

Anf. 96 KERSTIN LUNDGREN (C):

Eftersom det här ska vara en diskussion som utgår från arbetsprogrammet väljer vi från vår sida att inte markera, mer än vad jag har fört till protokollet. Här pågår en process i riksdagen när det gäller arbetsprogrammet. Alla utskott yttrar sig till utrikesutskottet för den fortsatta diskussionen om ställningstagandet från riksdagens sida. Jag väljer då att avvakta med ett ställningstagande till dess att arbetsprogrammet har behandlats i riksdagen. Där intar jag en markörhållning i klimatfrågan.

Anf. 97 ORDFÖRANDEN:

En minimalistisk markörhållning!

Anf. 98 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tänker att slutprodukter också kan förändras av ställningstaganden. Därför ställer jag mig också bakom det Socialdemokraterna anförde i den sista delen – bortsett från den första delen om klimatet – och rättsstatens principer.

Anf. 99 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att statsrådet har fått en hel del medskick. I övrigt konstaterar jag att det finns en avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet och Miljöpartiet vad gäller klimat och rättsstatens principer. Vidare finns det en avvikande ståndpunkt anmäld från Socialdemokraterna vad gäller klimat, Agenda 2030, klimatpakten, migration, polis och rättsstatens principer.

I övrigt konstaterar jag att det finns stöd för regeringens redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 9, Övriga frågor. Finns några övriga frågor?

Anf. 100 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Under Övriga frågor har Tyskland anmält att man vill ta upp en uppföljning av framtidskonferensen för att få en lägesuppdatering. Det är allt jag vet just nu.

2022/23:11
11 november

Anf. 101 ORDFÖRANDE:

Vi noterar informationen.

Därmed finns det inget mer på vår föredragningslista vad gäller statsrådet Jessica Roswall, och vi tackar henne och medarbetare. Vi önskar er en trevlig helg när den så inträder.

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikes frågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C).....	2
Anf. 6 JACOB RISBERG (MP).....	3
Anf. 7 DANIEL RIAZAT (V).....	3
Anf. 8 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	3
Anf. 9 LINNÉA WICKMAN (S).....	4
Anf. 10 SERKAN KÖSE (S).....	5
Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V).....	5
Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C).....	6
Anf. 13 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	6
Anf. 14 MARTIN KINNUNEN (SD).....	6
Anf. 15 MATILDA ERNKRANS (S).....	7
Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	7
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C).....	7
Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	7
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C).....	7
Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	7
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C).....	7
Anf. 22 ORDFÖRANDE.....	8
Anf. 23 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	8
Anf. 24 ORDFÖRANDE.....	8
Anf. 25 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	8
Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (C).....	9
Anf. 27 ORDFÖRANDE.....	10
Anf. 28 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	10
Anf. 29 KERSTIN LUNDGREN (C).....	10
Anf. 30 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	11
Anf. 31 ORDFÖRANDE.....	11
Anf. 32 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	11
Anf. 33 ORDFÖRANDE.....	11
Anf. 34 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	12
Anf. 35 KERSTIN LUNDGREN (C).....	12
Anf. 36 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	13
Anf. 37 ORDFÖRANDE.....	13
Anf. 38 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	13
Anf. 39 ORDFÖRANDE.....	13
§ 2 Utrikes frågor – försvar	14
Anf. 40 ORDFÖRANDE.....	14
Anf. 41 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	14
Anf. 42 ORDFÖRANDE.....	14
Anf. 43 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	14
Anf. 44 ORDFÖRANDE.....	14
Anf. 45 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	14
Anf. 46 MARKUS SELIN (S).....	15
Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (C).....	15

Anf. 48 DANIEL RIAZAT (V).....	16
Anf. 49 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	16
Anf. 50 DANIEL RIAZAT (V).....	17
Anf. 51 MARKUS SELIN (S).....	17
Anf. 52 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (C).....	18
Anf. 54 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	18
Anf. 55 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 56 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	18
Anf. 57 ORDFÖRANDEN.....	18
§ 3 Allmänna frågor.....	19
Anf. 58 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 59 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	19
Anf. 60 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 61 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	19
Anf. 62 MATILDA ERNKRANS (S).....	20
Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C).....	20
Anf. 64 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	20
Anf. 65 MATILDA ERNKRANS (S).....	21
Anf. 66 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (C).....	21
Anf. 68 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	21
Anf. 69 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 70 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	21
Anf. 71 ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 72 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	22
Anf. 73 KERSTIN LUNDGREN (C).....	23
Anf. 74 AMALIA RUD PEDERSEN (S).....	23
Anf. 75 MARTIN KINNUNEN (SD).....	23
Anf. 76 AMALIA RUD PEDERSEN (S).....	23
Anf. 77 ORDFÖRANDEN.....	23
Anf. 78 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	23
Anf. 79 ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 80 MATILDA ERNKRANS (S).....	24
Anf. 81 KERSTIN LUNDGREN (C).....	24
Anf. 82 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	25
Anf. 83 ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 84 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	25
Anf. 85 MATILDA ERNKRANS (S).....	26
Anf. 86 JACOB RISBERG (MP).....	27
Anf. 87 DANIEL RIAZAT (V).....	27
Anf. 88 KERSTIN LUNDGREN (C).....	27
Anf. 89 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	28
Anf. 90 MATILDA ERNKRANS (S).....	28
Anf. 91 DANIEL RIAZAT (V).....	29
Anf. 92 ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 93 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	29
Anf. 94 MATILDA ERNKRANS (S).....	29
Anf. 95 JACOB RISBERG (MP).....	30
Anf. 96 KERSTIN LUNDGREN (C).....	30
Anf. 97 ORDFÖRANDEN.....	30

2022/23:11
11 november

Anf. 98 DANIEL RIAZAT (V).....	30
Anf. 99 ORDFÖRANDE.....	30
Anf. 100 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	30
Anf. 101 ORDFÖRANDE.....	31